

APSTIPRINU

Latgales industriālā tehnikuma
direktore I. Ostrovska

2022.gada 30.novembrī

Darba aizsardzības instrukcija Nr. 38
darbā ar riteņu balansētāju

1. Vispārīgās prasības**1.1. Nosacījumi riepu balansēšanas darba izpildei:**

1.1.1. vecums	no 18 gadiem
1.1.2. dzimums	vīriešu
1.1.3. veselības pārbaude	saskaņā ar uzņēmumā apstiprināto sarakstu
1.1.4. kvalifikācija	ar riteņu balansētāju drīkst strādāt personas, kuras ir speciāli apmācītas šim darbam, kas pārzina un ievēro riteņu balansēšanas darba aizsardzības un lietošanas instrukcijas prasības, kā arī praktiski prot veikt darbu ar riteņu balansēšanas iekārtu.
1.1.5. instruktāžas:	
1.1.5.1. ievadapmācība	stājoties darbā
1.1.5.2. instruktāžas darba vietā	stājoties darbā un atkārtoti - ne retāk kā 1 reizi gadā

1.2. Riteņu balansēšanas iekārta ir izveidota un ražota atbilstoši obligātām drošības prasībām. Lai nodrošinātu iekārtas drošu ekspluatāciju, darbā ar to jāievēro drošības noteikumi un brīdinājumi, kā arī jāuztur iekārta tehniskā stāvoklī atbilstoši prasībām:

1.2.1. Balansētāju drīkst izmantot tikai tam nolūkam, kādam tas ir paredzēts.

1.2.2. Riteņu balansētāji ir paredzēti darbam tikai telpās.

1.3. Tehniskā procesa, iekārtu bīstamās zonas:

1.3.1. vietas, virs kurām notiek kravu pārvietošana ar celšanas mehānismiem;

1.3.2. elektroiekārtu neizolētu strāvu vadošu daļu tuvumā.

1.4. Darba vides riska faktori:

1.4.1. elektriskās strāvas iedarbība;

1.4.2. mikroklimats (mitrums, temperatūra, piesārņotība);

1.4.3. rotējoši mehānismi, to daļas;

1.4.4. putekļi, tai skaitā gumijas;

1.4.5. saskare ar ķīmiskām vielām, to izgarojumi;

1.4.6. atsviestas/lidojošas apstrādājamā materiāla vai griezējinstrumenta daļiņas (atlūzas);

1.4.7. darbs ar asiem spiciem rokas instrumentiem;

1.4.8. priekšmetu, smagumu pārvietošana, nešana, to krišana/uzkrišana;

1.4.9. pakļupšana, paslīdēšana, pakrišana;

1.4.10. nepareizs vai nepietiekošs apgaismojums.

1.5. Kolektīvie un individuālie aizsardzības līdzekļi:

- 1.5.1. apgaismojums (vispārējais un vietējais);
- 1.5.2. ventilācija (vispārējā un lokālā);
- 1.5.3. aizsargbrilles; aizsarg cimdi (tai skaitā ķīmiski noturīgi);
- 1.5.4. aizsargapvalki, norobežojumi iekārtu rotējošām daļām;
- 1.5.5. aizsargbrilles, cimdi (tai skaitā ķīmiski noturīgi), pret putekļu maska;
- 1.5.6. pazemināta sprieguma izmantošana.

1.6. Ugunsdrošības pasākumi:

- 1.6.1. rīpu balansēšanas telpās un ugunsnedrošās vietās nesmēķēt un nelietot atklātu uguni;
- 1.6.2. smēķēt drīkst tikai tam speciāli paredzētās vietās;
- 1.6.3. regulāri veikt darba vietas sakopšanu un iekārtu tīrīšanu;
- 1.6.4. ievietot izlietoto slaukamo materiālu un eļļainos slaukus metāla kastēs ar cieši pieguļošiem vākiem;
- 1.6.5. nodrošināt brīvu pieeju ugunsdzēsamajiem līdzekļiem;
- 1.6.6. neglabāt darba vietā viegli uzliesmojošas vielas un šķidrumus apjomā, kas pārsniedz triju stundu laikā nepieciešamo.

1.7. Elektrodrošības prasības:

- 1.7.1. aizliegts strādāt ar nesazemētām elektroietaisēm, elektroinstrumentiem;
- 1.7.2. neveikt jebkādos elektroietaišu remontdarbus, ja nav atbilstoša kvalifikācija;
- 1.7.3. izmantot vietējo apgaismojumu ar spriegumu ne lielāku par 36V.;
- 1.7.4. nelietot pārvietojamos apgaismes ķermeņus, ja spuldzei nav aizsargrežģa;
- 1.7.5. izvietot un ievērot brīdinājuma uzrakstus, zīmes un plakātus.

1.8. Darba higiēnas prasības:

- 1.8.1. ēst tikai tam speciāli paredzētās vietās;
- 1.8.2. mazgāt rokas pirms ēšanas un darbu beidzot;
- 1.8.3. neuzglabāt darba vieta pārtikas produktus.

1.9. Ja konstatēti bojājumi iekārtām, instrumentiem u.c.:

- 1.9.1. bojājumu gadījumos (mehāniski bojājumi, ieplīsumi, palielināta vibrācija, deguma smaka, slēdžu uzkaršana u.c.) pārtraukt darbu (izslēgt), ziņot darba devējam un brīdināt citus darbiniekus par radušos situāciju;
- 1.9.2. darbu atsākt tikai tad, kad ir novērsti bojājumi.

1.10. Strādājošiem jāzina darbam lietojamo iekārtu ražotāja lietošanas instrukcijas. Šo iekārtu apkopes darbus drīkst veikt tikai speciālisti.

1.11. Nekavējoties ziņot tiešajam darba vadītājam, darba devējam vai viņa pilnvarotai personai par nelaimes gadījumu vai situāciju, kura apdraud cilvēka veselību vai dzīvību.

2. Prasības darba aizsardzībai, uzsākot darbu

- 2.1. Uzvilkt darba apģērbu, rūpīgi to sakārtot, aizpogāt, lai nebūtu brīvi plandošas, karājošas apģērba detaļas un tas neierobežotu kustības. Darbā ar riteņu balansētāju nevalkājiēt brīvu, vaļīgu apģērbu: šalli u.tml., kas var nokļūt tuvu balansētāja rotējošām daļām.
- 2.2. Aizliegts nēsāt gredzenus, pulksteņus un citus juvelierizstrādājumus, kas var nonākt saskarē ar iekārtas rotējošām daļām vai būt par pamatu īssavienojumam.
- 2.3. Sagatavot darbam nepieciešamos individuālās aizsardzības līdzekļus, pārbaudīt to darbderīgumu.
- 2.4. Ieslēgt vispārējo un, ja nepieciešams, vietējo apgaismojumu.
- 2.5. Ieslēgt un pārbaudīt, vai darbojas kaitīgo vielu, izgarojumu lokālā nosūce darba vietās, posteņos kur iespējama to izdalīšanās.
- 2.6. Apskatīt un sakārtot darba vietu, novākt visu lieko:
 - 2.4.1. pārbaudīt, vai iekārtas, instrumenti un palīgierīces ir tehniskā kārtībā;
 - 2.4.2. pārbaudīt, vai iekārtām ir nepieciešamie aizsargapvalki, to tehnisko stāvokli;

- 2.4.3. aizliegts strādāt ar bojātiem darba rīkiem vai palīgierīcēm;
- 2.4.4. pārbaudīt, vai ir nepieciešamie individuālās aizsardzības līdzekļi un tie ir lietošanas kārtībā.
- 2.7. Izmantojot pacēlājus stingri ievērojiet ražotāja prasības, pirms riteņu montāžas un demontāžas pārliecinieties, vai auto ir droši nostiprināts uz pacēlāja, tad sāciet riteņu montāžu vai demontāžu.
- 2.8. Izmantojot domkratus stingri ievērojiet ražotāja prasības pirms riteņu montāžas un demontāžas pārliecinieties, vai nobloķēta auto transmisija, novelciet rokasbremzi, zem riteņiem palieciet ķīļus tad sāciet riteņu montāžu vai demontāžu.
- 2.9. Nepieskarieties karstām izplūdes vai dzesēšanas sistēmas daļām vai dzinēja detaļām, tas var radīt apdegumu.
- 2.10. Pārbaudiet vai riepu balansēšanas iekārta ir sazemēta. Pārbaudiet vai strāvas padeves ierīces (elektriskie vadi, pagarinātājs u.tml.) ir drošā attālumā no balansētāja rotējošām daļām, kas to varētu bojāt. Pārbaudiet vai balansētājam ir riteņa aizsargnožogojums, pārbaudiet aizsargnožogojuma darba kārtību, kategoriski aizliegts veikt riteņu balansēšanu bez riteņa aizsargnožogojuma.
- 2.11. Ja tiek lietots strāvas vada pagarinātājs, pārliecinieties, vai tam ir lietojamai strāvai atbilstoši parametri, kā arī zemējuma vads.
- 2.12. Pirms uzsākt darbu pie balansēšanas, pārliecinieties vai ritenis ir rūpīgi uzmontēts un atrodas tam paredzētajā vietā uz balansētāja.
- 2.13. Atsvariņu paplāti un pakaramos lietojiet tikai tiem nolūkiem kam tie paredzēti (kā norādīts ražotāja instrukcijā).
- 2.14. Aizliegts iedarbināt balansētāju tur, kur tas var tikt pakļauts viegli uzliesmojošu tvaiku vai šķidrumu iedarbībai.
- 2.15. Neizslēdziet avārijas bremzi vai kādu citu drošības iekārtu, kas tikusi ieslēgta, vispirms nepārliecinoties, kāpēc tas ir noticis un vai tagad balansētājs ir kārtībā un drošs darbam.
- 2.16. Nenovietojiet paneli vai vāku, vispirms nepārliecinoties vai balansētājs ir atvienots no strāvas avota.
- 2.17. Nedarbiniet balansētāju uz slapjas virsmas, kā arī nepakļaujiet to mitruma un lietus iedarbībai.
- 2.18. Nepievienojiet un nemēģiniet darbināt balansētāju pie citādas voltāžas/frekvences strāvas, nekā tas ir norādījusi izgatavotājrūpnīca.
- 2.19. **Aizliegts** uzsākt darbu ar riepu balansēšanas iekārtu, kura nav droša ekspluatācijā vai arī nav pārbaudīta.
- 2.20. Neuzsāciet (pārtrauciet) darbu un tiešajam darbu vadītājam, ja konstatējat faktorus (nepietiekošs apgaismojums, bojājumi iekārtām, palīgierīcēm, nav vai ir bojāti individuālie aizsardzības līdzekļi u.tml.), kuri var kļūt par nelaimes gadījumu darbā cēloni.

3. Darba aizsardzības prasības darba laikā

- 3.1. Darba laikā jābūt uzmanīgam un netraucēt citus darbiniekus. Darīt tikai to darbu, kurš ir uzdots. Neielaiž un neļaut uzturēties darbu zonā nepiederošām personām. Nestrādāt bez individuālajiem aizsardzības līdzekļiem.
- 3.2. Pirms riteņu noņemšanas automobilim jābūt novietotam uz speciāla pacēlāja vai cita celšanas mehānisma. Pēdējā gadījumā zem nepaceltajiem riteņiem jāpaliek speciāli atturi (kurpes), bet zem automobiļa daļas, kas izvirzīta ārpus celšanas mehānisma, speciālu paliktņus (steķus). Turklāt automobiļa dzinējam jābūt izslēgtam. Aizliegts paliktņus vietā izmantot ķieģeļus, diskus u.tml. Nedrīkst noņemt riteņus automobilim, kas atbalstīts tikai pret celšanas mehānismiem.
- 3.3. Paceļot automobili ar domkratu, domkrats jānovieto uz stabilas virsmas vai zem tā jāpaliek izturīgs koka paliktņš. Aizliegts zem domkrata likt gadījuma priekšmetus.
- 3.4. Pirms atskrūvēt bezdisku riteņu un rumbas stiprinājuma uzgriežņus, lai noņemtu vai pārstatītu riteni, no riepas pilnībā jāizlaiž gaiss.

- 3.5. Veicot riteņu noņemšanu, uzlikšanu:
- 3.5.1. atskrūvējot riteņus ar atslēgu, aizliegts ievietot starpliku starp atslēgas atveri un skrūvju un uzgriežņu malām, kā arī pagarināt atslēgu ar caurules vai citas sviras palīdzību, ja to neparedz atslēgas konstrukcija. Skrūves atskrūvēt bez sitieniem. Atskrūvējot skrūves, nelekt ar kājām uz atslēgas. Strādājot ar uzgriežņu atslēgām, tās jāpiemeklē atbilstoši uzgriežņu izmēriem, pareizi jāuzliek atslēga uzgriežnim; nedrīkst piespiest uzgriežni ar rāvienu.
 - 3.5.2. noņemot/uzmontējot riteņus, neatstāt tos pilnībā atskrūvētus vai nenostiprinātus;
 - 3.5.3. neatstāt riteņus vertikālā stāvoklī bez atbalstīšanas/nostiprināšanas;
 - 3.5.4. strādājot pie kravas automobiļu u.c.(smagu, liela izmēra) riteņu montāžas, pārvietot tās tikai ar celšanas mehānismu palīdzību;
- 3.6. Pirms uzsākt darbu ar elektroinstrumentu, jāpārbauda zemējuma esamība un darba kārtība.
- 3.7. Riteņu, kuru masa ir 15 kg un lielāka, noņemšanas, pārvietošanas un uzstādīšanas operācijām jābūt mehānizētām.
- 3.8. Smagu, liela izmēra riteņu(arī riepu) pārvietošanas laikā neatrasties starp riteni un montāžas standu vai automobili.
- 3.9. Veicot balansēšanu:
- 3.9.1. pirms uzsākt balansēšanu pārliecināties par riteņa drošu nostiprinājumu uz stenda vārpstas;
 - 3.9.2. nestāvēt riteņa rotācijas plaknes ceļā;
 - 3.9.3. konstatējot palielinātu vibrāciju vai citus balansēšanas stenda bojājumus, balansēšanu nekavējoties pārtraukt;
 - 3.9.4. aizliegts strādāt ar balansēšanas standu, ja tam nav aizsargapvalka riteņa noseģšanai
- 3.10. Nekad nelietojiet vai neieslēdziet balansētāju, ja:
- 3.10.1. tas uzrāda bojājuma pazīmes vai skaidri redzams, ka tas ir bojāts;
 - 3.10.2. tas ir bijis nepareizi transportēts;
 - 3.10.3. tas ir ilgstoši glabāts nelabvēlīgos apstākļos;
 - 3.10.4. tas nesen atradies lietū vai pārmērīgā mitrumā, vai uz tā bijis izliets šķidrums;
- 3.11. Informatīvie apzīmējumi uz balansētāja:
- 3.11.1. Zemējums – atrodas vietā, kur jāpievieno zemes vads;
 - 3.11.2. – iekārta izslēgta;
 - 3.11.3. I – iekārta ieslēgta.
- 3.12. Uzmanību rotējošas detaļas – rotējošas detaļas var būt par iemeslu traumām, ja netiek ievēroti drošības noteikumi, lai darbs ar balansētāju būtu drošs, jāievēro uz tā montējamo riteņu svars.

4. Darba aizsardzības prasības ārkārtējās situācijās

4.1. avārija	jāpārtrauc darbs, jāizslēdz visas darbojošās iekārtas un jāveic nepieciešamie drošības pasākumi, bet ja tas nav iespējams, darbs jāpārtrauc, līdz bīstamība nav novērsta;
4.2. sprādziens	ja paaugstinās degtspējīgo vielu saturs darba vidē, darbs nekavējoties jāpārtrauc. Atsākt darbu drīkst tikai pēc tam, kad novērsts gāzu koncentrācijas paaugstināšanās cēlonis, atjaunota normāla gaisa vide;
4.3. ugunsgrēks	4.3.1. nepieciešamības gadījumā nekavējoties ziņot ugunsdzēsības dienestam (tālr. 112); 4.3.2. sākt dzēst ugunsgrēku ar darba vietā esošajiem ugunsdzēsības līdzekļiem (ugunsdzēsamo aparātu, smiltīm u.c.); 4.3.3. izsaukt uz ugunsgrēka vietu darbu vadītāju.

4.4. nelaimes gadījums	4.4.1. ja iegūta trauma vai notikusi pēkšņa saslimšana, darbs jāpārtrauc, par notikušo jāziņo tiešajam vadītājam, jāsaņem pirmā palīdzība, bet nepieciešamības gadījumā jādodas pie ārsta; 4.4.2. ja nelaimes gadījums noticis ar citu darbinieku, sniegt viņam pirmo palīdzību, pārtraukt darbu, paziņot par notikušo savam vadītājam (vai iestādes vadībai), nepieciešamības gadījumā izsaukt ātro palīdzību (tālr. 113 vai 112), saglabāt notikuma apstākļus, ja tas nerada briesmas apkārtējiem.
------------------------	--

- 4.5. Izdzirdot trauksmes signālu, kas saskaņā ar noteikto kārtību brīdina par ugunsgrēka izcelšanos vai citu bīstamu situāciju, pārtraukt darbu, izslēgt elektroietaisi un atstāt ēku pa tuvāko evakuācijas izeju.

5. Prasības darba aizsardzībai, beidzot darbu

- 5.1. Izslēgt riteņu balansētāju no elektriskās strāvas, notīrīt no tā putekļus, netīrumus un atlikumus.
- 5.2. Notīrīt instrumentus, palīgierīces un aprīkojumu un salikt tos paredzētajās vietās.
- 5.3. Nolikt glabāšanas vietā neizmantotos riepu remonta materiālus.
- 5.4. Sakārtot un nepieciešamības gadījumā notīrīt specapgērbu, individuālās aizsardzības līdzekļus un salikt tos paredzētajās vietās.
- 5.5. Izpildīt nepieciešamās sanitāri higiēniskās procedūras.

Sastādīja: darba aizsardzības speciālists _____ S.Naglis